

Generația P

În Rusia chiar a trăit o generație tânără, fără griji, care surâdea verii, mării și soarelui — și care a ales Pepsi.

Acum, e greu de stabilit de ce anume s-a întâmplat acest lucru. Pesemne că la mijloc nu erau numai calitățile excepționale ale gustului acestei băuturi. Și nici cofeina, care îi face pe copii să ceară mereu încă o doză, plasându-i temeinic, încă din copilărie, pe făgașul cocainei. Și nici banala mită — am vrea să credem că birocrațul de partid de care depindea încheierea contractului a încercat și a îndrăgit pur și simplu acest lichid întunecat și înțepător din toți porii sufletului său ce-și pierduse încrederea în comunism.

Motivul a fost mai degrabă că ideologii din URSS socoteau că adevărul este unul singur. De aceea, generația P nu a avut, de fapt, de ales, și copiii sovietici ai anilor '70 au ales Pepsi exact la fel cum părinții lor îl aleseseră pe Brejnev.

Oricum ar fi stat lucrurile, acești copii, care-și făceau veacul vara pe malul mării, priveau îndelung orizontul albastru fără niciun nor, beau Pepsi-Cola cald, îmbuteliat în orașul Novorossiisk și visau că, într-o zi, îndepărtata lume interzisă de dincolo de mare avea să intre în viața lor.

Au trecut zece ani și această lume a început să intre — mai întâi prudentă, cu un zâmbet politicos, apoi tot mai încrezătoare și mai îndrăzneată. Una dintre cărțile ei de vizită era clipul publicitar

pentru Pepsi-Cola — clip care, după cum au observat mulți cercetători, a devenit punctul de cotitură în dezvoltarea întregii culturi mondiale. În el erau comparate două maimuțe. Una din ele bea „Cola obișnuită“ și, drept urmare, devenea capabilă să îndeplinească o serie de acțiuni logice simple cu bețișoare și cuburi. Cealaltă bea Pepsi-Cola. Chiuind veselă, ea se îndrepta spre mare într-un jeep, îmbrățișând niște fete care disprețuiau în mod evident drepturile egale ale femeii cu ale bărbatului (când trebuie să comunicați îndeaproape cu maimuțele, este mai bine să nu vă gândiți la asemenea lucruri, deoarece atât egalitatea în drepturi, cât și lipsa ei vă vor apăsa sufletul la fel de mult).

Dacă stăm să ne gândim, se putea înțelege încă de atunci că nu era vorba de Pepsi-Cola, ci de bani, cu care produsul are o legătură directă. La această concluzie a ajuns, în primul rând, asociația clasică a freudienilor, din cauza culorii produsului; în al doilea rând, deducția logică — ingerarea băuturii Pepsi-Cola permite achiziționarea de mașini scumpe. Dar nu ne propunem să analizăm în profunzime acest clip (deși poate tocmai aici s-ar putea găsi explicația faptului că așa-numiții șaizeciști îi numesc cu obstinație pe cei din generația P „mâncători de rahat“). Pentru noi este important numai ca simbolul ultim al generației P să rămână maimuța în jeep.

Ne-a întristat un pic să aflăm cum își închipuie băieții de la agențiile de publicitate de pe Madison Avenue publicul, așa-numitul *target group*. Dar ne-a fost greu să nu ne minunăm de profunzimea cunoașterii a vieții de care au dat dovadă. Tocmai acest clip ne-a făcut să înțelegem cât de mare este numărul maimuțelor care vegetează în Rusia, de au ajuns deja să se urce în jeepuri și să umble cu fiicele omului.

Ar fi o prostie să căutăm aici vreo urmă de conspirație antirusă. Conspirația antirusă, fără îndoială, există — singura problemă este că la ea participă întreaga populație adultă a Rusiei. Astfel că Pepsi-Cola nu are aici absolut niciun amestec. S-a întâmplat să

facă parte dintr-un proces universal, înfățișat în nenumărate cărți (e de ajuns să amintim *Ojidanie obezian** de Andrei Bitov sau *Brazzaville Beach*** de William Boyd). Acest proces nu a ocolit nici America, deși acolo lucrurile s-au petrecut cu totul altfel — Coca-Cola a izgonit complet, definitiv și ireversibil Pepsi-Cola de pe terenul de culoare roșie, ceea ce pentru cunoscători este echivalent cu victoria de la Waterloo. Schimbarea a avut legătură cu acțiunea drepturilor religioase, care sunt foarte puternice în Statele Unite. Ele nu recunosc evoluțiile; Coca-Cola se înscrie mai bine în tabloul lor global, deoarece maimuța care o bea rămâne maimuță. De altfel, vorbim prea mult despre maimuțe — doar porniserăm în căutarea unui om.

Vavilen Tatarski s-a născut cu mult înaintea acestei victorii istorice a roșului asupra roșului. De aceea, el s-a pomenit direct în generația P, deși vreme îndelungată habar n-a avut. Dacă cineva i-ar fi spus, în anii aceia îndepărtați, că atunci când va crește va deveni copywriter, probabil că de uimire ar fi scăpat sticla de Pepsi-Cola direct pe pietrișul fierbinte al plajei taberei de pionieri. În acele zile de demult, copiii trebuiau să aspire la casca strălucitoare de pompier sau la halatul alb de medic. Până și cuvântul universal „designer“ părea un neologism dubios, tolerat în măsura limbă rusă datorită unor limite lingvistice numai până la prima înrăutățire serioasă a situației internaționale.

Dar pe vremea aceea, în limbaj și în viață, în general, existau foarte multe lucruri dubioase și stranii. Să luăm fie și numele „Vavilen“, atribuit lui Tatarski de către tatăl lui, care reușise să combine în sufletul său credința în comunism cu idealurile șaizeciștilor. Era format din primele litere ale numelor Vasili Axionov și Vladimir Ilici Lenin. Tatăl lui Tatarski, pesemne, își

---

* „În așteptarea maimuțelor“ (în rusă).

** „Plaja Brazzaville“ (în engl., în orig.). Protagonista romanului, Hope Clearwater, ajunge în Africa pentru a studia comportamentul cimpanzeilor.

putuse închipui cu ușurință un leninist adevărat, înțelegând recunoscător din curajoasele pagini ale lui Axionov că marxismul a susținut inițial amorul liber, sau un estet înnebunit după jazz, pe care o secvență muzicală prelungită de saxofon îl face să înțeleagă brusc că, în cele din urmă, comunismul o să triumfe. Dar nu numai tatăl lui Tatarski era așa — la fel era întreaga generație sovietică a anilor '50 și '60 care dăduse lumii muzica de amatori și trimisese în pustiul negru al cosmosului primul sputnic — spermatozoidul cu patru cozi al viitorului ce nu a început nicicând.

Tatarski era foarte jenat de prenumele lui, prezentându-se drept Vova ori de câte ori putea. Apoi a început să-și mintă prietenii că tatăl său îi dăduse acest prenume pentru că era interesat de mistica orientală și se gândise la orașul antic Babilon^{*}, a cărui doctrină misterioasă el, Vavilen, avea s-o moștenească. Iar combinația dintre Axionov și Lenin tatăl lui o crease deoarece era un adept al maniheismului și al filozofiei naturii și considera de datoria lui să restabilească echilibrul între principiul luminii și cel al întunericului. În ciuda acestei strălucite scorneli, la vârsta de șaptesprezece ani Tatarski și-a pierdut cu plăcere primul buletin, iar pe al doilea l-a primit pe numele „Vladimir“.

După aceea, viața lui s-a desfășurat cât se poate de banal. A intrat la Politehnică nu pentru că ar fi fost atras de tehnică, se înțelege — specializarea lui era în nu știu ce cupatoare electrice —, ci pentru că nu voia să plece în armată. Dar la douăzeci și unu de ani i s-a întâmplat ceva ce i-a decis cursul vieții.

Vara, la țară, citea un volumaș de Boris Pasternak. Versurile, spre care nu vădise până atunci vreo înclinație, l-au zguduit în asemenea măsură, încât săptămâni la rând nu s-a mai putut gândi la nimic altceva, după care a început să scrie și el. Avea să țină minte toată viața caroseria ruginită a autobuzului înfipt oblic în pământ, la marginea unei păduri din apropierea Moscovei.

---

* În limba rusă, denumirea orașului Babilon este „Vavilon“.

Lângă această caroserie i-a venit în cap primul vers din viața lui — „Norii-sardină înoată spre sud“ (mai târziu avea să descopere că această poezie mirosea a pește). Într-un cuvânt, întâmplarea a fost absolut obișnuită și a avut un sfârșit obișnuit — Tatarski a intrat la Facultatea de Litere. E drept, n-a reușit la secția de poezie — a fost nevoit să se mulțumească cu traduceri din limbile popoarelor din URSS. Tatarski își imagina viitorul astfel: ziua, amfiteatrul pustiu de la Litere, o traducere literală din uzbecă ori kirghiză, care trebuia pusă în versuri până data viitoare, iar seara, trudă pentru eternitate.

Apoi, pe neașteptate, a avut loc un eveniment fundamental pentru viitorul lui. Uniunea Sovietică, după ce începuse să fie reînnoită și îmbunătățită tocmai pe când Tatarski hotărâ să-și schimbe profesia, s-a îmbunătățit într-atât, încât a încetat să existe (dacă un stat este capabil să intre în nirvana, atunci acela a fost un asemenea caz). Din această pricină, nu mai putea fi vorba de niciun fel de traduceri din limbile popoarelor din URSS. Era o lovitură, dar Tatarski a suportat-o. Îi rămânea truda pentru eternitate, și asta îi era de ajuns.

În acest moment s-a petrecut ceva neprevăzut. A început să se întâmple ceva și cu eternitatea, căreia hotărâse să-i dedice timpul și truda lui. Asta chiar nu mai înțelegea deloc. Că doar eternitatea — sau, în orice caz, el așa crezuse mereu — era ceva neschimbător, indestructibil și deloc dependent de lucrurile pământești trecătoare. Dacă, de pildă, volumașul de Pasternak care îi schimbase viața căzuse în această eternitate, atunci nicio forță nu îl putea smulge de acolo.

Dar se părea că nu era deloc așa. Se părea că eternitatea exista numai atât timp cât Tatarski credea în ea cu sinceritate și, de fapt, nu era de găsit nicăieri în afara hotarelor acestei credințe. Pentru a crede sincer în eternitate, trebuia ca această credință s-o împărtășească și alții — deoarece o credință pe care n-o împărtășește nimeni se cheamă schizofrenie. Iar cu ceilalți — chiar și cu cei

care îl învățaseră să privească neabătut spre eternitate — începea să se petreacă un lucru bizar.

Nu că și-ar fi schimbat vederile anterioare, nu. Însuși spațiul către care erau îndreptate aceste vederi anterioare (căci doar vederea este întotdeauna îndreptată într-o anumită direcție) a început să se înceteze și să dispară, până când nu a mai rămas din el decât o pată microscopică pe parbrizul minții. Imagini ale unor peisaje complet diferite au început să licărească în jur.

Tatarski a încercat să se împotrivescă, prefăcându-se că nu se întâmpla absolut nimic. La început a reușit. Comunicând strâns cu alți oameni, care se prefăceau și ei că nu se întâmpla nimic, a putut crede acest lucru o vreme. Sfârșitul a venit pe neașteptate.

Odată, pe când se plimba, s-a oprit în fața unui magazin de încălțăminte închis pentru pauza de prânz. În spatele vitrinei plutea în arșița verii o vânzătoare grasă și drăguță, pe care nu se știe de ce a numit-o în sinea lui Manka, iar în mijlocul unui multicolor talmeș-balmeș turcesc se afla o pereche de botine produse, cu siguranță, în țară.

Tatarski a încercat un sentiment de fulgurantă și pătrunzătoare recunoaștere. Erau niște cizmulițe cu tocuri înalte și vârf ascuțit făcute dintr-o piele bună. Galben-ruginii, cu tighel albas-tru și împodobite cu niște cataramे mari, în formă de harfă, ele nu erau pur și simplu de prost-gust sau demodate. Erau întruchiparea limpede a ceea ce un profesor bețiv de literatură sovietică de la Facultatea de Litere numise „*gestalt*-ul nostru“ și erau atât de jalnice, caraghioase și înduioșătoare (mai ales cataramele-harfe), încât lui Tatarski i s-au umplut ochii de lacrimi. Pe botine era un strat gros de praf — în mod evident, nu-i erau de niciun folos epocii.

Tatarski știa că nici el nu era de niciun folos epocii, dar reușise să se împace cu acest lucru, ba chiar găsisese în el o satisfacție dulce-amăruie. I se părea că la el se refereau versurile Marinei Țvetaeva: „Scăldate-n praf prin prăvălii/ (De unde nimeni nu

le-a luat și nu le ia!)/ Ca vinurilor scumpe, și alor mele poezii,/ Le vine rândul negreșit.“ Dacă în acest sentiment era și ceva înjositor, nu el, ci mai degrabă lumea înconjurătoare era înjosită. Dar, încremenit în fața vitrinei, el a înțeles brusc că nu se prăfuieste sub acest cer precum un vas cu vin scump, ci precum botinele cu cataramă-harfe. Și a mai înțeles ceva: eternitatea, în care crezuse până atunci, nu putea exista decât cu subvenție de la stat — sau, ceea ce e totuna, ca un lucru interzis de stat. Mai mult, ea nu putea exista decât ca o amintire doar pe jumătate conștientă a unei anume Manka de la încălțăminte. Iar ei, exact ca și lui, această eternitate îndoielnică îi fusese băgată în cap în același compartiment cu științele naturii și chimia anorganică. Eternitatea era arbitrară — dacă, să spunem, nu Stalin l-ar fi omorât pe Troțki, ci invers, cu totul alte persoane ar fi populat-o acum. Dar nici asta nu conta, pentru că Tatarski înțelesese limpede: oricare ar fi fost situația, Mankăi i-ar fi păsat la fel de puțin de eternitate și, când în cele din urmă avea să înceteze să creadă în ea, nu avea să mai fie nicio eternitate, căci unde era să fie atunci? Sau, cum scrisese el în caietele lui, venind spre casă:

Când dispăre subiectul eternității, atunci dispar și toate obiectele ei — și singurul subiect al eternității este cel care, fie și numai din când în când, își amintește de ea.

N-a mai scris poezii de atunci — odată cu dispariția puterii sovietice, ele își pierduseră sensul și valoarea. Ultimele versuri pe care le-a scris imediat după acest eveniment erau inspirate de cântecul trupei DDT („Ce e toamna — sunt frunzele...“) și de aluziile din scrierile târzii ale lui Dostoievski. Poezia se termina astfel:

*Ce e eternitatea — e o baie,
Eternitatea e o baie cu păianjeni.
Iar dacă Manka uită
De această baie,
Ce-o să se-aleagă de patrie și oameni?*

Draft Podium

Îndată ce dispăru eternitatea, Tatarski se trezi în prezent. Se dovedea că nu știa absolut nimic despre lumea ce răsărise în jurul lui în ultimii câțiva ani.

Lumea asta era foarte ciudată. În aparență se schimbaseră puțin, doar că pe străzi erau mai mulți cerșetori, iar totul în jur — casele, copacii, băncile de pe alei — parcă îmbătrâniseră și decăzuseră brusc. Nu se putea spune nici că lumea devenise alta în esență, pentru că acum nu mai avea nicio esență. Domnea peste tot o înspăimântătoare incertitudine. În ciuda acestui fapt, străzile erau invadate de Mercedesuri și Toyote în care se aflau niște tipi plini de încredere în sine și în ceea ce se întâmpla; exista chiar, dacă e să dăm crezare ziarelor, un fel de politică externă.

La televizor apăreau între timp aceleași mutre care îngrețosau pe toată lumea de douăzeci de ani. Acum vorbeau despre exact acele lucruri pentru care înainte alții intraseră la închisoare, numai că erau mult mai îndrăzneți, mai fermi și mai radicali. Tatarski își imagina deseori o Germanie a anului 1946, unde doctorul Goebbels răcnea isteric la radio despre abisul în care fascismul aruncase nația. Fostul comandant de la Auschwitz conducea comisia pentru arestarea criminalilor naziști, generalii naziști vorbeau în cuvinte simple și clare despre valorile liberale, iar întreaga șleahță era condusă de proaspăt iluminatul Gauleiter al Prusiei de Est. Evident, Tatarski ura puterea sovietică în

majoritatea manifestărilor ei, dar un lucru nu înțelegea: dacă merită să schimbi un imperiu al răului pe o republică bananieră a răului, care să importe banane din Finlanda.

La urma urmelor, el nu fusese niciodată un mare moralist, de aceea îl preocupa nu atât evaluarea evenimentelor, cât problema supraviețuirii. Nu avea niciun fel de relații care să-l ajute; de aceea abordă problema în modul cel mai simplu cu putință — se angajă ca vânzător la un chioșc, nu departe de casă.

Munca era ușoară, dar stresantă. În chioșc era întuneric și frig, ca într-un tanc; singura lui legătură cu lumea era un gemuleț minuscul, prin care abia putea întinde o sticlă de șampanie. Era apărat de posibilele neplăceri de un grilaj din bare groase de fier, fixate neglijent în pereții chioșcului. Seara îi înmâna câștigul unui cecen vârstnic cu un inel gros de aur; uneori se întâmpla chiar să stoarcă ceva și pentru el, peste salariu. Din când în când, de chioșc se apropiau niște bandiți în devenire și cereau cu glas spart bani pentru protecție. Tatarski îi tot trimitea plictisit la Husein. Husein era un flăcău slăbuț și scund, cu ochii veșnic împăienjeniți de la opiu; de obicei stătea pe o saltea într-o baracă pe jumătate goală de la capătul șirului de chioșcuri și asculta muzică sufistă. În afară de saltea, în baracă mai erau o masă, un fișet în care se aflau mulți bani și un model complicat de Kalașnikov cu lansator de grenade atașat.

Lucrând la chioșc (de aproape un an deja), Tatarski căpătă două noi calități. Prima era cinismul, nesfârșit ca o priveliște din turnul de televiziune Ostantkino. A doua calitate era uimitoare și greu de explicat. Îi era de ajuns să arunce o privire la mâinile unui client ca să înțeleagă dacă îl putea păcăli și cu cât anume, dacă îl putea insulta sau nu și dacă exista posibilitatea să-i primească o bancnotă falsă împreună cu restul sau să paseze chiar el una. Aici nu exista niciun fel de sistem exact. Uneori, prin gemuleț se ivea un pumn asemănător unui pepene galben păros, dar era clar că posesorul lui putea fi trimis la toți dracii.

Iar alteori, inima lui Tatarski stătea în loc de spaimă la vederea unei mâini subțiri de femeie, cu o manichiură impecabilă.

Odată, i se ceru un pachet de Davidoff. Mâna care puse pe tejghea bancnota mototolită de 100 000 nu era prea interesantă. Tatarski observă tremurul slab, abia vizibil al degetelor, se uită la unghiile perfect pilite și înțelese că acest client era dependent de anumite substanțe stimulante. Putea fi la fel de bine un bandit de rând sau un om de afaceri — sau, cum era cazul de cele mai multe ori, ceva între.

— De care Davidoff? Normal sau lights? întrebă Tatarski.

— Lights, răspunse clientul, aplecându-se și privind prin gemuleț.

Tatarski tresări — în fața lui se afla colegul lui de la Litere, Serghei Morkovin. Pe vremuri fusese unul dintre cele mai strălucite personaje din an, imitându-l bine pe Maiakovski — purta un pulover galben și scria versuri epatante („Versul meu despică precum un topor...” sau „O, chipuri ale urletului! O, Mata Hari!“). Nu se schimbase aproape deloc, doar în păr îi apăruse o cărare dreaptă, iar pe cărare, câteva fire albe.

— Vova? întrebă mirat Morkovin. Ce faci aici?

Tatarski nu știu ce să răspundă.

— Am priceput, zise Morkovin. Ia hai să mergem noi la naiba de-aici.

Fără prea multe discuții, Tatarski închise chioșcul cu cheia și, strecurându-se tiptil pe lângă baraca lui Husein, îl urmă pe Morkovin la mașina lui. Se duseră la un restaurant chinezesc scump numit *Altarul Lunii*, cinară, băură vârtos și Morkovin îi povesti cu ce se ocupa în ultima vreme. Cu publicitatea.

— Vova, zise el, apucându-l de mână, cu ochii strălucindu-i, acum sunt alte vremuri. N-a mai fost așa niciodată și nici n-o să mai fie după aia. E febra aurului, ca în Klondike. În doi ani, totul o să fie suprasaturat. Acum, însă, există posibilitatea reală să te integrezi în sistemul ăsta pur și simplu venind de pe stradă. Uite,